

Lekcja nadziei – scenariusz zajęć
autorki: Emilia Rynkiewicz, Magdalena Urbańska
organizator: Białostocki Ośrodek Kultury
/Centrum im. Ludwika Zamenhofa

grupa wiekowa: 10-15 lat
czas trwania: 60 min
liczba uczestników: 10-30 osób

Celem zajęć jest zapoznanie uczestników z historią powstania języka esperanto, jego najważniejszymi regułami i zasadami. W trakcie warsztatów uczniowie dowiadują się kim był Ludwik Zamenhof, w jaki sposób stworzył esperanto i jak rozwijał się ruch esperancki w Polsce i na świecie. Po zajęciach potrafią wymienić najważniejsze zasady gramatyczne tego języka. Scenariusz warsztatu powstał w oparciu o nagrania pochodzące z Mediateki CLZ - multimedialnego archiwum historii mówionej miasta i regionu, ze ścieżki tematycznej „Białostoccy esperantysty”, w ramach projektu e-Mediateka CLZ.

potrzebne materiały:

- 4 zestawy puzzli – do wydrukowania i pocięcia wzdłuż zaznaczonych linii (załącznik 1);
- alfabet i słowa w języku esperanto – do wyświetlenia (załącznik 2);
- wypowiedzi esperantystów – pliki wideo do pobrania lub odtworzenia ze strony internetowej oraz teksty do wydrukowania (załącznik 3);
- tabela z czasownikami w języku esperanto – do wydrukowania (załącznik 4);
- 2 zestawy filmów dotyczące korzyści płynących z nauki języka esperanto pliki wideo do pobrania lub odtworzenia ze strony internetowej;
- argumenty przemawiające za nauką języka esperanto (załącznik 5).

1. Wprowadzenie/ 5 min

Prowadzący wita uczestników i krótko przedstawia im plan:

Witam Was serdecznie i zapraszam na Lekcję Nadziei. Na początek ułożycie puzzle, a następnie będziemy rozmawiać, słuchać nagrań, pracować w grupach i dyskutować. W ten sposób poznacie historię oraz zasady języka esperanto. No właśnie, czy wiecie, co to jest JEZYK ESPERANTO? Kto go stworzył? Czy jest on używany? A jeśli tak, to, kto go używa?

W 1859 roku w żydowskiej rodzinie w Białymstoku urodził się Ludwik Lejzor Łazarz Zamenhof. Jego największym marzeniem było stworzenie nowego języka, którym mogliby posługiwać się wszyscy ludzie, niezależnie od narodowości, rasy czy wyznania. Całe życie poświęcił tej idei i stworzył język międzynarodowy, nazywany wówczas „językiem Doktora Esperanto” (bo takim pseudonimem podpisał Zamenhof pierwszy podręcznik-słownik do jego nauki), a później nazwany po prostu ESPERANTO. W tym języku słowo espero oznacza nadzieję. Bo sam język w takim celu był stworzony: by dawać nadzieję, nadzieję porozumienia ponad podziałami, a wręcz nadzieję na pokój na świecie. Ludzie, którzy używają języka esperanto, nazywani są esperantystami. Jest ich ok. 8 milionów i znajdziemy ich praktycznie w każdym miejscu na świecie.

2. Praca w grupach – PUZZLE/ 10 min

Dzielimy uczestników na 4 grupy, odliczając od 1 do 4. Każda grupa dostaje puzzle do ułożenia. Mają na to 3 minuty. Wzory puzzli znajdują się w załączniku 1.

Partnerzy:

Ośrodek **Karta**

KSIĄŻNICA
PODLASKA
im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku

Patroni medialni:

kurier
Poranny

Białystok ONLINE
www.BialystokOnline.pl

RADIO
AKADERA
87.7 FM

TVP3
BIAŁYSTOK

HIST
MAG
ORG

Lekcja nadziei – scenariusz zajęć
autorki: Emilia Rynkiewicz, Magdalena Urbańska
organizator: Białostocki Ośrodek Kultury
/Centrum im. Ludwika Zamenhofa

I grupa – białostocki ratusz

II grupa – flaga esperanto i wieża Babel

III grupa – zestaw słów w języku polskim, esperanto oraz angielskim

IV grupa – fragment muralu znajdującego się na budynku przy ul. Zamenhofa w Białymstoku, z wizerunkami Jakuba Szapiro i Abrahama Zbara

Po wykonaniu przez grupy zadania, pytamy uczestników, czy wiedzą, dlaczego dostali do ułożenia akurat takie puzzle. Z czym wiążą się te miejsca, symbole, osoby, słowa? Omawiamy poszczególne zagadnienia dotyczące esperanto, korzystając z obrazków ułożonych przez uczniów.

RATUSZ: Białystok drugiej połowy XIX wieku był miastem wielokulturowym. Mieszkali tu Polacy, Rosjanie, Niemcy, Żydzi, można było spotkać Tatarów. Miasto rozwijało się bardzo dynamicznie. Wokół ratusza stały stragany, dlatego też samo miejsce nazywało się wówczas Placem Bazarnym. To właśnie tu przychodził młody Ludwik i słyszał rozmowy sprzedawców i kupców, we wszystkich językach: rosyjskim, polskim, jidysz (język żydowski), niemieckim, w lokalnych dialektach. Często nie sposób było zrozumieć poszczególne wypowiedzi. I to właśnie tutaj narodziło się największe marzenie Ludwika. Pamiętał z Tanach (Biblia hebrajska) historię o tym, że kiedyś wszyscy ludzie mówili jednym, wspólnym językiem. Pewnego razu zdecydowali, że zbudują wieżę mającą sięgnąć nieba, boskiego piedestału. I właśnie to było powodem dla którego Bóg postanowił odebrać ludziom wspólny język, pomieszać ich języki. Kiedy wszyscy przestali się rozumieć, nie mogli dokończyć budowy. To historia Wieży Babel, wieży, którą dla Ludwika był białostocki ratusz.

SYMBOLE: Wspomniana wcześniej Wieża Babel jest symbolem języka esperanto, słowo ESPERANTO oznacza niosący nadzieję; ten, który ma nadzieję. Jaki kolor jest kolorem nadziei? ZIELONY. Dlatego ten kolor został wybrany jako kolor esperanckiej flagi. Flaga to zielony prostokąt z mniejszym białym prostokątem, a na nim zielona pięcioramienna gwiazda. Białą oznacza pokój, zaś pięcioramienna gwiazda symbolizuje pięć kontynentów na których mówi się w języku esperanto. Zamenhof marzył, że język esperanto będzie używany na całym świecie. Symbol pięcioramiennej zielonej gwiazdy jest używany również osobno.

SŁOWA: Uczniowie z III grupy powinni rozpoznać słowa w 3 językach: polskim, esperanto, angielskim. Pytamy, jakie to języki i czy zauważyli coś, co łączy słowa? Czy są do siebie podobne? Co znaczą? Możemy wspomnieć o tym, że rdzenie wyrazów w esperanto pochodzą z różnych języków, w ok. 75% z języków romańskich, w ok. 20% z germańskich, w ok. 5% z innych języków. Zamenhof starał się wybierać te rdzenie wyrazów, które już są znane z wielkich języków europejskich. Pytamy również o to, czy wiedzieli jak przeczytać każdą z liter występujących na obrazku. Mogą mieć wątpliwości co do niektórych liter, dlatego wprowadzamy alfabet esperanto.

Prowadzący korzysta z prezentacji (załącznik 2), w której jest alfabet esperanto do wyświetlenia oraz pozostałe słowa, które przydadzą się w kolejnych ćwiczeniach.

Alfabet esperancki składa się z 28 liter – małych i wielkich. Są to litery łacińskie, przy czym 6 z nich ma „daszki”. Zwróćmy uwagę jak je przeczytać, zapamiętajcie – przyda się wam to w dalszych zadaniach:

Partnerzy:

Ośrodek **Karta**

KSIĄŻNICA
PODLASKA
im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku

Patroni medialni:

kurier
Poranny

Białystok ONLINE
www.BialystokOnline.pl

RADIO
AKADERA
87.7 FM

TVP3
BIAŁYSTOK

HIST
MAG
ORG

Lekcja nadziei – scenariusz zajęć
autorki: Emilia Rynkiewicz, Magdalena Urbańska
organizator: Białostocki Ośrodek Kultury
/Centrum im. Ludwika Zamenhofa

SLAJD 3: ĉ Ĉ - cz, ĝ Ĝ - dż, ĥ Ĥ - ch, ĵ Ĵ - ż, ŝ Ŝ - sz, ŭ Ŭ - ł.

Litera V choć nie ma daszka, także wymaga uwagi. Czyta ją się jak polskie W.

Przeczytajmy dla wprawy:

SLAJD 4: ĉapo – czapo (czapka), naskiĝo – naskidžo (narodziny), ĥoro – choro (godzina), ĵurnalisto – żurnalisto (dziennikarz), ŝatokupo – szatokupo (hobby), neŭrologo – netrologo (neurolog), valizo – walizo (walizka).

Łatwe, prawda?

Abyście mogli pochwalić się, że umiecie czytać, przyjmijcie do wiadomości, że literka „i” – inaczej niż w języku polskim – niczego nie zmiękcza. Czyli nie ma tam **ci, si, zi**, nie czytamy tego miękko, jak w polskich wyrazach: ciasto, siano, zima, lecz tak, jak byśmy cedzili przez zęby: c-i, s-i, z-i. Twardo i świszcząco!

SLAJD 5: Np. internacia – międzynarodowy, profesio – zawód, organizajo – organizacja, muziko – muzyka.

I jeszcze tylko warto dodać, że akcent w esperancie spada zawsze na przedostatnią sylabę, co ułatwia nam mówienie. Ludwik Zamenhof zadbał o to, żeby esperanto było łatwe, proste do nauczenia. Mieliście już kilka przykładów. Zapamiętajcie też, że cała gramatyka języka esperanto ujęta została w 16 regułach.

Wróćmy jeszcze do puzzli przedstawiających dwóch mężczyzn. Kogo widzicie na obrazku? Czy znacie te osoby? Kim one są?

Jakub Szapiro i Abraham Zbar – esperantyści, propagatorzy esperanto w Białymstoku, wydawcy i dziennikarze esperanckiego pisma „La Esperantisto”. To na ich wniosek ulica Zielona, przy której mieszkał Ludwik Zamenhof zmieniła nazwę na ulicę Ludwika Zamenhofa. To również założyciele Białostockiego Towarzystwa Esperantystów. Jakub Szapiro wydał pierwszy przewodnik po Białymstoku w języku esperanto.

3. Rozumiemy esperanto! / 10 min

Skoro już wiecie to, co najważniejsze o esperanto, to sprawdzimy, ile jesteście w stanie zrozumieć i czy rzeczywiście – tak jak chciał Zamenhof – esperanto to prosty język.

Rozdajemy każdej grupie inny tekst, każdy uczestnik dostaje oddzielną kartkę, wzory są w załączniku nr 3.

Każda z grup otrzyma teraz tekst z wypowiedziami esperantystów. Spróbujcie przeczytać go ze zrozumieniem. Macie na to 3 minuty. Wypowiedzi te pochodzą z Mediateki CLZ – multimedialnego archiwum historii mówionej miasta i regionu, prowadzonego przez Białostocki Ośrodek Kultury/Centrum im. Ludwika Zamenhofa.

Kiedy uczniowie zapoznają się z tekstami – wypowiedziami esperantystów (załącznik 3), odtwarzamy 4 nagrania (do pobrania lub odtworzenia ze strony internetowej Mediateki CLZ): Stanisława Dobrowolskiego, Andrzeja Zejdlera, Konrada Andrzejuka, oraz Joanny Filipowicz-Choroszuchoy. Po każdym wystłuchaniu grupa, która dostała tekst z wypowiedzią danej osoby, próbuje przetłumaczyć wypowiedź pozostałym uczniom.

Partnerzy:

Ośrodek **Karta**

Patroni medialni:

Lekcja nadziei – scenariusz zajęć
autorki: Emilia Rynkiewicz, Magdalena Urbańska
organizator: Białostocki Ośrodek Kultury
/Centrum im. Ludwika Zamenhofs

 Zrozumienie poszczególnych słów nie było trudne i zarys całych wypowiedzi chyba też był zrozumiały. Czyli zadanie było proste? Proste. Teraz już możecie się przedstawić.

 Jeżeli uczestnicy będą mieć pytania, czym jest Mediateka CLZ, poniżej kilka zdań o projekcie. Mediateka CLZ – multimedialne archiwum historii mówionej miasta i regionu to projekt dotyczący gromadzenia relacji „świadków historii”, który Centrum im. Ludwika Zamenhofs realizuje od 2010 roku. Jego podstawowe cele to stworzenie podwalin pierwszego w mieście profesjonalnego archiwum historii mówionej oraz ochrona i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego, historii miasta i regionu. Do tej pory udało się zrealizować ponad 200 godzin nagrań wideo, zdigitalizować ponad 12000 archiwalnych zdjęć i dokumentów, które są sukcesywnie opracowywane i nieodpłatnie udostępniane. Materiały gromadzone są w różnych ścieżkach tematycznych związanych z historią miasta i regionu, najważniejsze z nich to: Najstarsi białostoczanie; Ach! Co to był za ślub; Bojary; Białostoccy esperantyści.

4. Ćwiczenia gramatyczne / 10 min

 Przeczytajcie jeszcze raz teksty, które dostaliście. Wymieńcie słowa, które kończą się na literę „o”. **Wyświetlamy lub zapisujemy je na tablicy – slajd 7.** Czy jest coś, co łączy te wszystkie słowa? Co one oznaczają? **Rozmowę prowadzimy tak, by uczestnicy powiedzieli, że wszystkie są rzeczownikami. Wyjaśniamy:** Wszystkie rzeczowniki w esperanto mają końcówkę gramatyczną **-o**, co pozwala je łatwo zidentyfikować. Tak jak przed chwilą to zrobiliście. Kiedy z kolei do **-o** kończącego rzeczownik dodamy jeszcze **-j**, otrzymujemy liczbę mnogą. **Wyświetlamy słowa na tablicy – slajd 8.** A teraz w swoich tekstach znajdźcie słowa, które kończą się na literę „a”. Wszystkie przymiotniki mają końcówkę gramatyczną **-a**. Podobnie jak rzeczowniki, także i przymiotniki mają w liczbie mnogiej końcówkę **-j**. **Wyświetlamy słowa na tablicy – slajdy 9 i 10.** Z kolei czasowniki w bezokoliczniku – w formie podstawowej mają końcówkę gramatyczną **-i**. **Wyświetlamy słowa na tablicy – slajd 11.** To słowa, które występują w waszych tekstach. Spróbujcie je odnaleźć, czy zauważyliście co je łączy? **Uczniowie powinni zauważyć, że te wyrazy w ich tekstach kończą się na literę „s”.** Zgadza się, a kiedy zwrócimy uwagę na to, jaka litera jest przed **-s**, dowiemy się w jakim czasie występuje dany czasownik. Kiedy zatem mamy końcówkę **-as**, informuje nas ona, że dany czasownik jest w czasie teraźniejszym. Czyli czas teraźniejszy tworzymy usuwając z bezokolicznika końcówkę **-i** a potem dodając końcówkę czasu teraźniejszego **-as**. Jest ona identyczna we wszystkich osobach, co ogromnie ułatwia naukę. Podobnie tworzymy czas przeszły, dodając końcówkę **-is**, natomiast czas przyszły wymaga dodania końcówki **-os**.

Piszemy/Wyświetlamy na tablicy przykład – slajd 13.

naskiĝ- + **i** ---> naskiĝ**i** (urodzić się – bezokolicznik)
naskiĝ- + **is** ---> naskiĝ**is** (urodził się – czas przeszły)
naskiĝ- + **as** ---> naskiĝ**as** (rodzi się – czas teraźniejszy)
naskiĝ- + **os** ---> naskiĝ**os** (urodzi się – czas przyszły)

 To odmieńmy przez czasy kilka słów, które występują w tekstach. Dostaniecie teraz kartki, na których znajduje się tabela (załącznik 4). Trzeba ją uzupełnić, podając właściwe formy czasowników. Na wykonanie zadania macie 2 min, a potem sprawdzimy wspólnie.

Po wykonaniu zadania nauczycie/nauczycielka sprawdza tabelę.

5. Dyskusja / 15 min

Dzielimy uczestników na dwie grupy, odliczając do 2. Następnie nauczyciel/nauczycielka wyjaśnia przebieg zadania: Obejrzyjcie za chwilę krótkie filmy z wypowiedziami esperantystów o tym jakie korzyści płyną z nauki esperanto. **W zależności od tego, ile czasu ma prowadzący, wybiera jeden zestaw nagrań lub prezentuje dwa (do pobrania lub odtworzenia ze strony internetowej Mediateki CLZ.**

W pierwszym zestawie proponujemy wypowiedzi Andrzeja Zejdlera (1:12 min.) i Przemysława Wierzbowskiego (0:47 min); w drugim zestawie wypowiedź Stanisława Dobrowolskiego (7:08 min). Waszym zadaniem jest zapamiętanie lub zapisanie korzyści, jakie płyną z nauki esperanto, które usłyszycie w nagraniach. Po wysłuchaniu nagrań, wypiszemy je na tablicy w środkowej części tabeli.

Tabela może być wcześniej przygotowana na tablicy, ale tak, by przez całe zajęcia była niewidoczna dla uczniów lub przygotowujemy ją zaraz po obejrzeniu filmów.

Argumenty ZA	Korzyści płynące z nauki esperanto	Argumenty PRZECIW
	1.	

Po wypisaniu na tablicy korzyści, każdej z grup zostaje przydzielone określone zadanie. Grupa 1 do wypisanych na tablicy korzyści musi znaleźć argumenty, które potwierdzą zgodność z danym stwierdzeniem. Grupa 2 musi znaleźć argumenty, które działają na niekorzyść danego stwierdzenia. Prowadzący wyjaśnia, na czym polega zadanie, omawiając jeden przykład podany przez uczniów.

PRZYKŁAD: Podana przez uczniów korzyść to **podróżowanie**:

Argumenty ZA, które potwierdzają, że znajomość esperanto pozwala na podróżowanie:

- w każdym kraju znajdziemy esperantystów, którzy pomogą nam w obcym kraju (uzyskamy tę pomoc dzięki znajomości esperanto).

Argumenty PRZECIW, które nie przemawiają za tym, by uczyć się języka esperanto:

- podróżowanie jest możliwe również bez znajomości esperanto (porozumiemy się z innymi osobami np. w języku angielskim);

- więcej osób na świecie mówi np. w języku angielskim, czy hiszpańskim niż w j. esperanto (w obcym kraju szybciej znajdzie się osobę mówiącą w j. angielskim niż w j. esperanto).

Po zakończeniu pracy w grupach, prowadzący czyta jedną korzyść i odpowiednio jedna grupa podaje argument ZA do danej korzyści, a ich wypowiedź kontruje grupa, która podaje argumenty PRZECIW, obalający stwierdzenie. ARGUMENTY pojawiające się w nagraniach przedstawione są w załączniku 5.

Na koniec nauczyciel/nauczycielka podsumowuje dyskusję, wyciąga wnioski, czy nauka esperanto rzeczywiście jest przydatna i co możemy zyskać ucząc się tego języka.

Lekcja nadziei – scenariusz zajęć
autorki: Emilia Rynkiewicz, Magdalena Urbańska
organizator: Białostocki Ośrodek Kultury
/Centrum im. Ludwika Zamenhofa

WNIOSKI: Czy warto uczyć się języka esperanto? Znajomość każdego języka obcego w jakiś sposób ułatwia nam życie. Esperanto jest łatwiejsze w nauce niż inne języki, zarówno, gdy chodzi o naukę języka obcego w młodości, jak i w wieku dojrzałym. Poza tym esperanto nie jest związane z żadną kulturą narodową. Jest to jego wielką zaletą. Dzięki temu może on funkcjonować jako most między wszystkimi narodami. W ten sposób możemy porozumiewać się na równych zasadach. Ponadto dla ludzi spoza kultury europejskiej, np. Chińczyków, Koreańczyków, Japończyków, wśród których jest wielu esperantystów – esperanto ułatwia w ogóle poznanie kultury krajów Europy. Na ten język przetłumaczono najważniejsze dzieła literackie ze wszystkich krajów naszego kontynentu. Zamiast więc uczyć się oddzielnie angielskiego, niemieckiego, polskiego... Azjaci mogą poznać esperanto i w ten sposób przybliżyć się do poznania kultury każdego z tych krajów.

Oczywiście nie trzeba znać języka esperanto, żeby porozumieć się z ludźmi w innym kraju. Jednak Ludwik Zamenhof tworząc ten język kierował się przede wszystkim dobrem innych ludzi. Marzył o tym, by ludzie byli dla siebie dobrzy, żeby nie było konfliktów, wojen i nieporozumień. Chciał, by na świecie zapanował pokój, a narzędziem, które miało w tym pomóc ma być właśnie język esperanto. Ludwik Zamenhof miał takie przekonanie – do dziś obecne na świecie – że tylko wiedząc o sobie jak najwięcej, poznając różne kultury i ich specyfikę, zwiększając swoją wiedzę, możemy naprawdę kogoś poznać, a tym samym pozbyć się uprzedzeń, stereotypów, które często są podstawą konfliktów, wrogości czy niechęci między ludźmi z różnych krajów. Zwróćcie uwagę, że ta idea jest wciąż ogromnie ważna we współczesnym świecie, może nawet bardziej niż kiedykolwiek. Jego propozycją był wspólny język, ale tak naprawdę istotna była idea – by się poznawać, komunikować, lepiej rozumieć. W jaki sposób to osiągniemy, jest kwestią drugorzędną. To może być esperanto, ale też język angielski, kultura, sztuka, edukacja, sport. Ważna jest sama idea: łączenia, przy zachowaniu tego, co nas różni.

Poprzez język Ludwik chciał zbliżyć do siebie ludzi, żeby znaleźli wspólne pasje, zainteresowania. Czasami ten język był wspólnym zainteresowaniem. Metoda ta okazała się na tyle skuteczna, że język esperanto przetrwał do dziś i nadal jest używany: nie tylko przez pasjonatów. To język, w którym można zdawać maturę na Węgrzech, język nauki i dyplomacji, jeden z oficjalnych języków Unii Europejskiej. A wreszcie naukowcy z NASA wybrali esperanto, jako jeden z języków, w którym zapisano wiadomość do innych cywilizacji, wystaną na pokładzie sondy Voyager 2 w głąb Układu Słonecznego. Tym językiem postuguje się nawet 8 mln ludzi na świecie!

Teraz rozumiecie, dlaczego UNESCO ogłosiło rok 2017, rokiem Ludwika Zamenhofa. Aby uczcić Zamenhofa, esperanto i jego idee.

Ciekawostki, które można wpleść w trakcie zajęć:

- Największą imprezą esperancką jest Światowy Kongres Esperanto. W roku 2009 w Białymstoku odbyła się jego 94. edycja. Właśnie podczas tego Kongresu przy ul. Warszawskiej 19 otwarto Centrum im. Ludwika Zamenhofa.
- Możesz napisać w esperanto list do Św. Mikołaja, a on odpowie ci również w tym języku.
- Esperanto jest najpopularniejszym wśród języków sztucznych. Rozwija się prawie we wszystkich dziedzinach życia, nauki.
- W latach 1916-18 Antoni Grabowski przetłumaczył na esperanto „Pana Tadeusza” Adama Mickiewicza, który w esperanto zachowuje trzynastozgłoskowy wers tak jak w oryginale. W żadnym innym języku nie udało się zrobić takiego przekładu.

Partnerzy:

Patroni medialni:

Lekcja nadziei – scenariusz zajęć
autorki: Emilia Rynkiewicz, Magdalena Urbańska
organizator: Białostocki Ośrodek Kultury
/Centrum im. Ludwika Zamenhofa

cd. Ciekawostki, które można wpleść w trakcie zajęć:

- Słynny rosyjski pisarz Lew Tołstoj bardzo wspierał ideę Esperanto. Języka esperanto nauczył się w 3-4 miesiące.
- Dwie sondy kosmiczne Voyager 1 i Voyager 2, udające się w roku 1977 w kierunku systemu słonecznego, zabrały na swoim pokładzie przesłanie do istot pozaziemskich m. in. w języku esperanto.
- Nazwiskiem Zamenhofa nazwano planetoidę (1462) odkrytą w 1938 r.
- W maju 2008 roku w Białymstoku miejscowy malarz-artysta namalował na ślepej ścianie bloku przy ul. Zamenhofa 26 esperancki „mural”. Jest na nim m.in. Ludwik Zamenhof stojący na balkonie i obserwujący przechodniów.
- Ludwik Zamenhof to Polak, który po papieżu Janie Pawle II i Fryderyku Chopinie ma najwięcej pomników na świecie.
- Ludwik Zamenhof był osiem razy nominowany do Pokojowej Nagrody Nobla (lata 1907, 1909, 1910, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917).
- W esperanto można zdawać maturę (Węgry).
- Obecnie w kilkuset szkołach i kilkudziesięciu uniwersytetach na całym świecie (w tym w San Marino, Budapeszcie, Poznaniu) istnieją katedry i prowadzona jest nauka języka esperanto.
- W USA w stanie Maryland wprowadzono język esperanto jako przedmiot nieobowiązkowy.
- Zainicjowany przez Ludwika Zamenhofa ruch esperancki szybko rozprzestrzenił się na świecie, a jego twórca zrzekł się wszelkich należnych mu praw, oddając esperanto na użytek ludzkości.
- Esperanto uznawane jest przez Watykan jako jeden z języków liturgicznych. Uroczystych błogostawieństw w tym języku udzielali Jan Paweł II i Benedykt XVI.
- Najstarsze katolickie pismo esperanckie „Espero Katolika” istnieje do dziś, a założył je ks. Emile Peltier w 1903 r.

Warto sprawdzić:

- „Ludwik Zamenhof. Życie i dzieło. Recepcja i reminiscencje. Wybór pism i listów”, Walter Żelazny, Kraków 2012;
- „Zacząto się na Zielonej. O Ludwiku Zamenhofie jego rodzinie i początkach esperanta”, Tomasz Wiśniewski, Romaniuk Zbigniew, 2009
- Polski Związek Esperantystów, <http://esperanto.pl/>
- Światowy Związek Esperanto, <http://uea.org/>
- Białostockie Towarzystwo Esperantystów, <https://espero.bialystok.pl/pl/>
- Mediateka CLZ – multimedialne archiwum historii mówionej miasta i regionu, <http://www.mediateka.centrumzamenhofa.pl/>

Partnerzy:

 Karta

Patroni medialni: